

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2022.3.19>
 CZU: 316.356.2

PERCEPȚIA PARTENERULUI MARITAL ȘI CALITATEA RELAȚIILOR DE CUPLU

Cristina DOLINSCHI,
asistent universitar, doctorandă,
 Universitatea de Stat din Moldova
 ORCID iD: 0000-0003-0038-1416

Rezumat. *Implicarea în relațiile maritale reprezintă o realitate complexă, bazată atât pe obiectiv, cât și pe subiectiv, iar studiile deja existente ne oferă date concludente cu privire la procesul perceptiv în acest tip de relații. Percepțiile pe care le au persoanele cu privire la partenerii conjugali pot avea un impact diferit asupra calității relaționale. Articolul de față reprezintă o abordare teoretică a diverselor cercetări cu privire la problematica enunțată.*

Cuvinte-cheie: *relații maritale, percepția partenerului conjugal, similaritate percepută, percepție biasată.*

THE PERCEPTION OF MARITAL PARTNER AND THE QUALITY OF THE COUPLE'S RELATIONSHIPS

Abstract. *Involvement in marital relationships is a complex reality, based on both objective and subjective, and existing studies provide us with conclusive data on the perceptual process in this type of relationship. People's perceptions of marital partners may have a different impact on relationship quality. This article is a theoretical approach to various researches on the stated issue.*

Keywords: *marital relations, the perception of the conjugal partner, perceived similarity, biased perception.*

Cuplul marital reprezintă o structură dinamic evolutivă, în care ambii parteneri sunt implicați într-un proces de metamorfozare funcțională în corespundere cu nivelul de autocunoaștere și interacunoaștere în interacțiunile dintre parteneri. Astfel, această relație conjugală reprezintă experiența obiectivă și subiectivă care poate modela în timp decizia de a se implica mai mult în ea, de a depune mai mult efort și resurse personale, asigurându-se bunăstarea maritală. Mai mult, potrivit lui Cooper și Sheldon (2002), personalitatea fiecărui partener se modelează și este modelată de interacțiunile reciproce în cuplu [5, p.33].

Relațiile maritale, prin natura lor eterogenă, se fundamentează pe mecanismele percepției sociale care presupune un proces de evaluare și înțelegere a partenerului conjugal. Conform definiției oferite de către Baron R. și Byrne D. (1991), „percepția socială este un segment al procesului cognitiv prin care individul ajunge să-și formeze o imagine despre sine și, în același timp, felul cum se conturează impresiile, aprecierile despre alții” [9, p.19]. Este evident că în procesul cunoașterii intradiadice con-

jugale oamenii înaintează criterii proprii de percepție și înțelegere a partenerilor prin prisma dezirabilității anumitor trăsături, a expectanțelor proprii, precum și a comportamentelor actuale ale partenerilor. De asemenea, calitatea interacțiunilor dintre cei doi actori conjugali depinde în mare măsură de disponibilitatea fiecăruia de a se autodezvălui și de motivația de a-l cunoaște pe celălalt. În dependență de accesibilitatea informațiilor relevante parvenite de la partener se formează și cadrul perceptual al observatorului, care, la rândul său, dezvoltă o încredere în percepțiile și impresiile pe care le are cu privire la partenerul de cuplu, deși nu întotdeauna acestea corelează cu o percepție acurată în diada maritală. Oricum, acest proces exploratoriu nu se rezumă doar la un schimb de informații și percepții reciproce, ci reprezintă o modalitate esențială de a evalua gradul de concordanță între parteneri cu rol substanțial în adaptarea și funcționarea optimă intraconjugală.

Într-un context relațional accentul pus pe anumite trăsături pozitive sau negative capătă o semnificație deosebită pentru evoluția și dinamica relației.

Potrivit modelului iluziilor pozitive în relațiile conjugale, elaborat de către Murray și Holmes (1996), persoanele tind să transforme anumite calități negative ale partenerului în calități pozitive pentru a crește valoarea percepută a partenerului și convingerea că alegerea acestui partener a fost una corectă, totodată crescând și încrederea în succesul marital. [8]. Mai mult decât atât, într-un cadru marital este importantă nu doar percepția calităților pozitive, ci și comportamentul partenerului, care implică aceste virtuți (de ex., loialitatea, generozitatea, sinceritatea etc.), fiind o dovadă suplimentară de existență a trăsăturilor pentru observator. În interacțiunile cotidiene dintre parteneri virtuțile, fiind forme de excelență care permit unui individ să urmărească scopuri valoroase în activitățile de zi cu zi, dezvoltă interpretări pozitive ale comportamentului partenerului, rezultând în implicări mai eficiente în relațiile de cuplu.

Încă în 1902 Cooley a propus teoria eului oglindit, care se formează în procesul interacțiunilor sociale. Dacă ne referim la relațiile de cuplu, atunci partenerul conjugal este acea oglindă care ne reprezintă imaginea noastră. Această teorie este concludentă cu studiile ulterioare care abordează concepte diferențiate în ceea ce privește similaritatea în cuplu. Astfel, avem *similaritate reală* și *similaritate percepută*. Similaritatea reală reprezintă gradul în care două persoane sunt similare în mod real, pe când similaritatea percepută denotă gradul în care similitudinile sunt percepute de către persoane [11, p.181].

Explorarea similarității reale în cuplu se bazează pe diverse metodologii care au drept scop studierea trăsăturilor de personalitate și rolul acestora asupra calității relațiilor conjugale. În acest sens, menționăm că există cercetări care au stabilit legătura satisfacției relaționale cu anumite trăsături de personalitate: de ex., neuroticismul este asociat cu un nivel scăzut al satisfacției relaționale [10]. Totodată, într-un studiu realizat de către Donnellan M., Conger R. și Bryant C. (2004) [4] pe un eșantion de 400 cupluri, utilizând instrumentarul Big Five, s-a stabilit că neuroticismul corelează pozitiv cu interacțiunile negative ale partenerilor, iar agreabilitatea, deschiderea și amabilitatea corelează pozitiv cu satisfacția conjugală. De asemenea, într-o altă cercetare de amploare, la care au participat 10000 de cupluri maritale, a fost stabilită relația dintre personalitatea partenerilor și satisfacția conjugală, atestându-se la cuplurile cu personalități similare un nivel de satisfacție mai înalt [7].

Deși cercetările subliniază importanța factorilor intrapersonali în dezvoltarea și menținerea relații-

lor de cuplu, trăsăturile de personalitate reprezentând niște corelate semnificative ale calității relaționale, totuși, mai mulți cercetători, printre care Condon și Crano (1988), Duck și Barnes (1992), Hoyle (1993), Klohnen și Luo (2003), Montoya, Horton și Kirchner (2008) [11, p. 181], Acitelli L., Douvan E. și Veroff J. (1993) [1], au demonstrat că similaritatea percepută are un impact mult mai mare în relațiile de cuplu. Adicional, Spretcher (2013) [11] a detaliat dimensiunile în care este percepută o similaritate crescută: de ex., cuplurile au raportat o asemănare mai mare în ceea ce privește personalitatea, interesele și activitățile de petrecere a timpului liber, diferite atitudini și convingeri. Scoruri mici au fost obținute la caracteristicile fizice și cele de fundal. În același context, într-o cercetare mai timpurie, Cooper, Chassin și Zeiss [3] au demonstrat că congruența dintre conceptul de sine al soțului și percepția soției asupra conceptului de sine al soțului asigură o satisfacție relațională mai mare. Astfel, percepția anumitor trăsături de personalitate sau dimensiuni valorice ca fiind similare, facilitează procesul de cunoaștere și înțelegere mai bună a partenerului conjugal. Analizând studiile în domeniu, putem menționa că există o interdependență dintre percepția trăsăturilor de personalitate și satisfacția în cuplu, și anume: indivizii obțin niveluri mai ridicate de satisfacție în relație cu cât își percep partenerii ca fiind mai agreabili, extravertiți, conștiincioși, stabili emoțional și mai deschiși la experiență.

Cercetările cu privire la percepția partenerului conjugal nu se rezumă doar la anumite trăsături de personalitate. În acest context, un alt aspect important studiat este percepția atractivității fizice. Potrivit unor studii în domeniu [2, 12, 13], avem tendința de a ne percepe partenerul ca fiind mai atractiv decât noi înșine. Vorbim aici despre biasul proiecției pozitive asupra celuilalt, iar similaritatea percepută poate fi explicată prin ipoteza potrivirii, conform căreia avem tendința de a iniția și dezvolta relații apropiate, relații intime cu persoane care din punct de vedere al atractivității le percepem ca fiind similare cu noi. Se poate produce și efectul de halo, prin care o persoană percepută ca fiind atractivă poate fi percepută, totodată, ca fiind inteligentă, prietenoasă, echilibrată, agreabilă etc.

Deși modalitatea în care partenerii de cuplu se percep unul pe celălalt reprezintă un reper important pentru succesul marital, rămâne încă actuală problematica „acuratețe versus idealizare”. Pe de o parte, există cercetători, precum Kobak și Hazan (1991), Swann, De La Ronde și Hixon (1994), care menționează că percepțiile acurate ale parteneru-

lui pot determina un nivel crescut de satisfacție în cuplu, deoarece interacțiunile zilnice contribuie la cunoașterea mai bună a partenerului, crescând totodată și nivelul de intimitate. Adepții acestei poziții afirmă că într-un cuplu care comunică eficient au loc mai puține interpretări ipotetice, biasate, dat fiind faptul că partenerii se cunosc destul de bine. Pe de altă parte, există susținători ai ideii că percepțiile biasate, îmbunătățite ale partenerilor pot asigura funcționarea relațională optimă: de ex., Murray, Griffin și Holmes (1996), Murray, Holmes, Bellavia, Griffin și Dolderman (2002), Miller, Niehuis și Huston (2007). Dacă ne referim în general la o percepție pozitiv biasată despre partener, atunci Murray, Holmes și Griffin (1996) propun o ecuație de combinare a iluziei și realității [8, p.1156]: percepția actorului = realitatea partenerului + iluzia actorului. Deși Murray și colegii săi demonstrează contribuția percepției biasate a partenerului în satisfacția și stabilitatea conjugală, totuși, sunt de părere că la nivel diadic este necesară o coexistență optimă a biasului și acurateței.

Denaturarea substanțială a percepției celui-lalt poate duce dihotomic la perturbarea relațiilor funcționale. Astfel, dacă persoana vede într-o lumină excesiv de pozitivă partenerul, accentuând doar calitățile pozitive și ignorându-le pe cele negative, contribuie la intensificarea fenomenului de idealizare, construind, în acest fel, o lume ireală, fantastică, în care se pomenește persoana. Mai mult decât atât, odată cu apariția unor probleme și discordanțe în cuplu, deziluzionarea va fi resimțită mai acut. În cazul în care persoana se axează pe trăsături negative ale partenerului, nivelul de frustrare și insatisfacție maritală este ridicat, iar angajamentul relațional scăzut, cuplul devenind treptat unul disfuncțional. Cumulativ, putem explica funcționalitatea percepției echilibrate a partenerului prin validarea impresiilor, aprecierilor și emoțiilor cu privire la celălalt.

Conform teoriei comparării sociale, elaborată de către Festinger (1954), în procesul de autoevaluare indivizii au tendința de a-și compara trăsăturile psihice și fizice cu ale altor persoane pe care le consideră ca fiind similare sau semnificative pentru a nu fi afectată imaginea de sine. În relațiile conjugale persoana se raportează la partener. În acest caz utilizăm diferite filtre în procesul de selecție a informației despre partener, care ne-ar avantaja în construirea unei imagini de sine pozitive, conforme realității sociale. Așadar, percepția partenerului marital poate valida propriul concept despre sine, însumând atât calitățile pozitive, cât și cele negative.

În concluzie, putem menționa că multidimensionalitatea relațiilor maritale solicită studierea diverselor variabile și procese interconectate, pentru a oferi un cadru cât mai comprehensiv al funcționării relațiilor de cuplu, reducând considerabil, în acest mod, limitele cercetărilor în domeniul psihologiei cuplului, impuse de caracterul subiectiv al evaluărilor reciproce. Fiecare persoană prezintă moduri diferite de adaptare la viața de cuplu și, totodată, are percepții diferite despre partenerul marital și relația propriu-zisă. Percepția partenerului reprezintă un factor predictor important în evoluția și calitatea relației de cuplu, care corelează nu doar cu trăsăturile de personalitate ale partenerilor, dar și cu percepția acestor trăsături. De asemenea, este important să menționăm că percepția anumitor trăsături ale partenerului este condiționată de valoarea și semnificația pe care o oferă observatorul acestor calități. Dacă pentru el este importantă, de ex., loialitatea, evident că va căuta situații în care să observe la partener această calitate. Asigurarea echilibrului dintre percepția biasată și percepția acurată poate contribui substanțial la o relaționare intramaritală autentică și eficientă, dizolvând, totodată, distanțele și barierele psihologice în cunoașterea reciprocă a partenerilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. ACITELLI L., DOUVAN E., VEROFF J. Perceptions of conflict in the first year of marriage: how important are similarity and understanding? In: *Journal of Social and Personal Relationships*, 1993, vol. 10, pp. 5-19.
2. BARELDS-DIJKSTRA P., BARELDS D. Positive illusions about one's partner's physical attractiveness. In: *Body Image*, 2008, 5(1), pp. 99-108.
3. COOPER K, CHASSIN L, ZEISS A. The relation of sex-role self-concept and sex-role attitudes to the marital satisfaction and personal adjustment of dual-worker couples with preschool children. In: *Sex Roles*, 1985, vol. 12, pp. 227-241.

4. DONNELLAN M., CONGER R., BRYANT C. The Big Five and enduring marriages. In: *Journal of Research in Personality*, 2004, vol. 38, pp. 481-504.
5. FURLER K., GOMEZ V., GROB A. Personality perceptions and relationship satisfaction in couple. In: *Journal of Research in Personality*, 2014, vol. 50, pp. 33-41.
6. HARVEY J., OMARZU J. Minding the close relationships. In: *Personality and Social Psychology Review*, 1997, vol. I, no3, pp. 222-239.
7. KAUFMAN A. Personality, partner similarity and couple satisfaction: do opposites attract or birds of a feather flock together?, 2011. Disponibil: https://research.prepare-enrich.com/wp-content/uploads/2019/10/personality_and_couple_satisfaction.pdf Accesat [06.07.2022],
8. MURRAY S., HOLMES J., GRIFFIN D. The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: love is not blind, but prescient. In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1996, vol. 71, no.6, pp. 1155-1180.
9. RADU I., ILUȚ P., MATEI L. *Psihologie socială*. Cluj-Napoca: Editura Exe SRL, 1994. 345 p. ISBN: 973-95661-3-8.
10. SLATCHER R., VAZIRE S. Effects of global and contextualised personality on relationship satisfaction. In: *Journal of Research in Personality*, 2009, vol. 43, pp. 624-633.
11. SPRECHER S. Correlates of couples' perceived similarity at the initiation stage and currently. In: *Interpersona*, 2013, vol. 7(2), pp. 180-195.
12. SWAMI V., STIEGER S., HAUBNER T. et al. Evaluating the physical attractiveness of oneself and one's romantic partner individual and relationship correlates of the love-is-blind bias. In: *Journal of Individual Differences*, 2009, vol. 30(1), pp. 35-43.
13. YELA C., SANGRADOR J. Perception of physical attractiveness throughout loving relationships. In: *Current Research in Social Psychology*, 2001, vol. 6(5), pp. 1-17.